minna.fi
Tasa-arvotiedon keskus

Artikkeli on julkaistu aiemmin Tasa-arvo -lehden numerossa 2/2008

Keskustelu miehistä ja tasa-arvosta täydentää valtavirtakeskustelua

Jouni Varanka

”Miesten tasa-arvo”, ”tasa-arvon miesnäkökulma”, ”miehet ja tasa-arvo” – rakkaalla lapsella on monta nimeä. Mistä on kyse? Merkittävä osa sukupuolten välistä tasa-arvoa koskevasta julkisesta, poliittisesta ja tieteellisestä keskustelusta käsittelee aihetta pääasiassa naisten aseman, tilanteiden ja toiminnan kannalta. Keskustelu miehistä ja tasa-arvosta on siksi luonteeltaan valtavirtakeskustelua täydentävää. Jos aihe pitäisi tiivistää yhteen sanaan, se sana olisi ”myös”.

Myös mitä? Kokemukseni perusteella usein ajatellaan liian yksioikoisesti, että kyse on siitä, että myös miesten ongelmat on otettava huomioon (miesten tasa-arvo), tai että myös miesten ajatukset tasa-arvokysymyksistä on selvitettävä (miesnäkökulma). Nämä ongelmat ja näkökulmat muodostaisivat siten eräänlaisen vastinparin valtavirtakeskustelun pyrkimykselle naisten aseman parantamisesta.

Tämänkaltainen luonnehdinta ei istu suomalaisen tasa-arvopolitiikan viitekehykseen, koska se on liian suppea. Ensinnäkin, jos kyse olisi vain miesten ongelmista, sivuutettaisiin silloin monet tasa-arvon kannalta keskeiset kysymykset, joissa miehet ovat avainasemassa. Selkein esimerkki on työ prostituution kysynnän vähentämiseksi. Siinä tarvitaan huomiota miehiin, jotka ovat valtaosin kysynnän takana. Prostituutiota ei kuitenkaan yleisesti pidetä miehiä koskevana ongelmana, joten se jäisi huomiotta, jos kyse olisi vain miesten ongelmista.

Toiseksi, aiheen määrittely miesten – todellisten tai heitä edustamaan pyrkivien organisaatioiden – ajatuksien kuulemiseksi sisältää samankaltaisen riskin puutteellisista tai virheellisistä painotuksista. Yhteiskuntapolitiikkaa ei voida suunnata yksin mielipiteiden perusteella, koska monet tärkeät ja vaikeat kysymykset voivat edellyttää asiantuntijavetoista lähestymistä.

Kolmanneksi, tasa-arvopolitiikan keskeinen tausta-ajatus on naisten miehiä huonompi yhteiskunnallinen asema. Tämä käy ilmi muun muassa tasa-arvolaista ja sen ensimmäisen pykälän perusteluista. Miehiin kiinnitettävän tasa-arvopoliittisen huomion on oltava suhteessa tähän priorisointiin.

Muun muassa yllä mainittujen perusteiden valossa suomalaisessa tasa-arvopolitiikassa on alettu viime vuosina käyttää ilmausta ”miehet ja tasa-arvo”. Se on merkitykseltään avoimempi kuin ”miesten tasa-arvo” tai ”tasa-arvon miesnäkökulma”. Miehet ja tasa-arvo viittaa niihin moninaisiin suhteisiin, tilanteisiin ja rooleihin, joita miehillä on sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Siten se myös sisältää merkitykseltään rajatummat kaksi muuta vaihtoehtoa, miesten ongelmat ja miesten näkökulman.

Uusia näkökulmia

Sana ”myös” viittaa siis siihen, että myös miesten suhde tasa-arvopoliittisiin kysymyksiin on otettava huomioon. Tätä suhdetta voi ajatella kolikkona. Kolikon toinen puoli on miesten kokemat ongelmat ja miesten näkökulmat eri asioihin, toinen puoli miesten rooli naisten aseman parantamisessa. Sovellusalue koskee kaikkia tasa-arvopoliittisia kysymyksiä, niin samapalkkaisuutta, segregaation purkamista kuin naisiin kohdistuvaa väkivaltaakin.

Mitä hyötyä huomion kiinnittämisestä miesten ja tasa-arvon suhteeseen voi olla? Lyhyesti sanottuna se antaa uusia näkökulmia vanhoihin teemoihin ja auttaa tunnistamaan kokonaan uusia tärkeitä teemoja. Esimerkiksi työn ja perheen yhteensovittaminen on jo jonkin aikaa ollut ajankohtainen tasa-arvopoliittinen aihe. Sitä on enimmäkseen tarkasteltu naisten kannalta ja naisten haasteena, mikä ei anna tarkkaa kokonaiskuvaa. Useimmissa perheissä kun on sekä nainen että mies. Aiheen tarkastelu miesten kannalta voi nostaa uusia, kiinnostavia ulottuvuuksia tematiikkaan – esimerkiksi parisuhteen laadun ja pysyvyyden näkökulman.

Uusien teemojen kannalta huomion kiinnittäminen miesten ja tasa-arvon suhteeseen vie peruskysymysten äärelle: mikä oikeastaan on tasa-arvopoliittinen kysymys ja miksi? On selvää, että kaikki naisten ja miesten väliset erot eivät ole tasa-arvokysymyksiä. On myös selvää, että jotkut kysymykset, kuten sukupuolten välinen palkkaero, on kiistattomasti hyväksytty tasa-arvokysymyksiksi. Harmaalla alueella on esimerkiksi sukupuolten välinen ero elinajanodotteessa. Ero elinajanodotteessa on suuri ja sijaitsee tärkeällä alueella. Tämä puoltaa sitä, että eroa tulevaisuudessa käsiteltäisiin tasa-arvopoliittisena kysymyksenä. Toisaalta ero sijaitsee alueella, joka ei ole tasa-arvopolitiikan ytimessä (työelämään liittyvät kysymykset) ja keinot sekä asiantuntemus puuttua eroon ovat ennemmin terveyspolitiikan piirissä. Nämä seikat puoltavat sitä, että asia kuuluisi ennemmin muuhun poliittiseen lokeroon. Pinnallinenkin ajatusharjoitelma auttaa hahmottamaan tasa-arvokysymysten perusasioita, kuten yksilön valinnan ja yhteiskunnallisen ongelman suhdetta. Ammatinvalinta vaikuttaa palkkaan ja elintavat elinajan pituuteen. Toisaalta valta ja yhteiskunnallinen arvostus eivät liity terveyteen yhtä selvästi kuin palkkaukseen.

Artikkeli on julkaistu Tasa-arvo-lehden ja Jouni Varangan luvalla Minnassa kesäkuussa 2008